

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ІТ ГАЛУЗІ

ІТ-галузь – одна з тих сфер, що найбільш динамічно розвиваються в міжнародному бізнесі. Її вже давно називають локомотивом розвитку економіки будь-якої держави, але так було не завжди. На жаль, законодавство змінюється не так швидко, і стрімкий стрибок ІТ-технологій призвів до відставання правового регулювання від реальних процесів, які відбуваються в ІТ-бізнесі. Успішний розвиток ІТ галузі неможливий без іноземних інвестицій, тому важливу роль розвитку економіки та ІТ галузі зокрема, відіграє правильне регулювання інвестиційної діяльності.

Парадокс ситуації в тому, що, незважаючи на загальне відставання права від ІТ, більшість країн прагнуть створити сприятливі умови для розвитку ІТ-бізнесу. При цьому, уряди даних країн абсолютно по-різному бачать «сприятливі умови», що призводить до закономірного результату – важко знайти хоча б дві держави з однаковим підходом до правового регулювання інноваційних ІТ-технологій. В міжнародному інвестиційному праві розрізняють дві системи регулювання інвестицій: дозвільна або ліцензійна (Індія, країни Латинської Америки); та вільний доступ капіталу. Окремим напрямом багатостороннього регулювання інвестиційної діяльності є гарантування інвестицій, контролю за обмежувальною діловою практикою, усунення подвійного оподаткування, забезпечення прав споживачів. До таких угод належить Ломейська конвенція за участю країн ЄС і більше 60-ти країн Америки, Азії та інших, друга Конвенція (1979 року) про умову недискримінації інвесторів безпосередньо пов'язується з наявністю двосторонніх угод захисту інвестицій та інші.

Державні регулятори, податкові органи і банки в різних країнах активно слідкують за ІТ-проектами, реальною присутністю компаній в країні реєстрації, місцем здійснення їх діяльності, а також за транзакціями таких компаній, щорічною задачею звітності і сплатою податків. Найяскравішим свідченням особливого інтересу до оподаткування діяльності ІТ-компаній стало ухвалення країнами-членами ОЕСР в 2015 році плану BEPS

(Base Erosion and Profits Shifting), який являє собою комплекс заходів, направлених на запобігання ухилення від податків. З метою посилення контролю над ІТ-компаніями ОЕСР ввела в обіг нові вимоги, що стосуються substance: «суттєва економічна присутність», «цифрова присутність», «цифрове постійне представництво», «віртуальне постійне представництво». У зв'язку з посиленням заходів боротьби з ухиленням від податків ІТ-компаніям потрібно зустріти нові вимоги до їх діяльності у всеозброєнні. А із врахуванням значно ускладненого оподаткування, залучити до цього спеціалістів по міжнародному оподаткуванню. Що стосується правильного оформлення інвестицій в проект, то існує велика кількість інструментів, у тому числі в іноземному праві, для юридичного оформлення процесу залучення інвестицій. Найбільш розповсюдженими з них є: венчурне інвестування, проектне фінансування, краудфандінг, часткова участь, лізинг. Людині без відповідного досвіду і знань важко самостійно розібратися в них. Часто самі розробники продукту опиняються поза грою в результаті неграмотно укладеної або скачаної з інтернету інвестиційної угоди. Чим раніше розпочинається робота над правильним оформленням інвестицій, тим вище шанси на те, що ідея не просто буде реалізована, але й вийде на міжнародний ринок з гарантованим прибутком [1].

В Україні на сьогодні діє близько 10 законів у галузі інвестування. На жаль, якість їхнього регулювання інвестиційної діяльності бажає кращого. Щодо ІТ-сфери, то вона і не згадується в законодавстві, а лише не виключається у зв'язку з окремими натяками на об'єкти інтелектуальної власності як об'єкти інвестування. Інвестиційна діяльність забезпечується шляхом: реалізації інвестиційних проектів, проведення операцій з корпоративними правами та іншими видами майнових та інтелектуальних цінностей (ч. 3 ст. 2). Щодо першого способу інвестування, то оформлені за українським законодавством «інвестиційні проекти» не зрозумілі закордонним інвесторам, адже їм для прийняття рішення про інвестування необхідний більш конкретний бізнес-план із економічними показниками. Другий спосіб – набуття інвестором корпоративних прав в українській юридичній особі, він більш простий організаційно, проте починаючи з 2014 року проблемний з огляду на отримання

економічних вигод для інвестора, оскільки вони обмежені у виведенні прибутку від інвестиційної діяльності з України [2]. Постановою Національного банку України №140 від 3 березня 2016 року «Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України» закріплено наступні обмеження: обов'язковий продаж 75% усіх валютних надходжень, за деякими виключеннями; обмеження заліку зустрічних однорідних вимог в іноземній валюті; обмеження дострокового погашення позик в іноземній валюті; перерахування грошових коштів у гривні на рахунки у банках-нерезидентах не раніше ніж на 3-й день; заборона купівлі валюти з повернення закордон іноземному інвестору дивідендів та інші [3].

Отже, за результатами дослідження можна сказати, що більшість країн світу, незалежно від рівня їх економічного розвитку, визнають важливість прямих іноземних інвестицій в ІТ сферу як джерела економічного розвитку. Сьогодні сфера ІТ – це дуже привабливий ринок для інвесторів, на якому відбувається гостра конкуренція між країнами-реципієнтами щодо залучення іноземних інвестицій. Тому правильне регулювання іноземних інвестицій в ІТ напряму впливає на сприятливість ведення ІТ-бізнесу для компаній та для збільшення припливу іноземного капіталу для країн. Україна стоїть перед необхідністю «виграти симпатії інвесторів», пропонуючи кращі умови вкладання і гарантії збереження таких капіталів, тобто забезпечити ліберальний, стабільний, передбачуваний правовий режим, який відповідає стандартам світової організації торгівлі.

Джерела:

1. Гулевська Д. Біль ІТ-компаній: з чим ви неодмінно зіткнетесь. Liga 360. 2019. URL: <https://biz.ligazakon.net/analytics/189384>.
2. Кузіна І. Перепони для інвестицій в ІТ-сферу України. Ілляшев та партнери. URL: <http://attorneys.ua/uk/publications/obstacles-to-investments-to-it-sphere-in-ukraine/>.
3. Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України : постанова Національного банку України від 03.03.2016 № 140. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0140500-16>.

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Коренюк О. О.